

SXEDIO.G12

29.2.1956: ΟΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ-ΧΑΡΤΙΓΚ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΛΕΝΝΟΕ ΜΠΟΙΝΤ

Ενώ ο Χάρτιγκ προσπαθούσε να παρουσιάζεται ικανοποιημένος από την πορεία των συνομιλιών του, ποτέ δεν δεσμευόταν γι' αυτά που του ζητούσε ο Αρχιεπίσκοπος κι άφηνε, κατά την άποψη του Αρχιεπισκόπου, πολλά θέματα αδιευκρίνιστα.

Ταυτόχρονα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος τραβούσε το σχοινί με στόχο να επιτύχει περισσότερες δεσμεύσεις από τους Βρετανούς μέχρι που τέντωσε σε επικίνδυνο σημείο.

Αυτό δεν άρεσε καθόλου στον Χάρτιγκ, ο οποίος έβλεπε να περνά ο καιρός δίνοντας την ευκαιρία στην ΕΟΚΑ, μετά την πρώτη επίδειξη ισχύος, να ανασυντάσσεται.

Θα μπορούσε να λεχθεί ότι ο Κυβερνήτης έκαμε κάποιες υποχωρήσεις χωρίς, ωστόσο, να φθάνει στο σημείο που επιθυμούσε ο Μακάριος και οι Κύπριοι που είχαν αναγκασθεί να καταφύγουν στα όπλα για να διεκδικήσουν τερματισμό της αποικιοκρατίας για πρώτη φορά στην μακρά ιστορία του νησιού.

Ο Κυβερνήτης μπορεί να μη δεσμευόταν για το χρόνο παραχώρησης του δικαιώματος της Αυτοδιάθεσης, αλλά πρόσφερε επταετή αυτοκυβέρνηση, με πρωθυπουργό και υπουργούς Έλληνες μια και θα εξασφάλιζαν την πλειοψηφία στις εκλογές ενώ στους Οθωμανούς δινόταν υπουργείο για τις τουρκοκυπριακές υποθέσεις.

Ωστόσο ο κυβερνήτης δεν έδινε υποσχέσεις ότι η σύνθεση της Κυβέρνησης θα ήταν ανάλογη με τη σύνθεση του πληθυσμού και επομένως θα υπήρχε αιρετή πλειοψηφία.

Προφανώς ο Κυβερνήτης και η Βρετανία να είχαν υπόψη τους, παρόλον ότι δεν το ξεκαθάρισαν, αλλά αυτό άφηναν να διαφανεί, ένα σχέδιο συντάγματος ελεγχόμενο όπως εφάρμοσαν στο παρελθόν κατά το **1882**

και τη δεκαετία του 1930 ή ακόμα και με βάση το σχέδιο της Διασκεπτικής όπου οι βρετανοί "βουλευτές" ήλεγχαν τα πάντα.

Από την άλλη και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε κάμει τις υποχωρήσεις του και από το αίτημα για άμεση αυτοδιάθεση-ένωση είχε υποχωρήσει στην παραχώρηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης σε ευθετότερο χρόνο, ένα δικαίωμα που ο Κυβερνήτης όμως, καθόριζε με τη μέθοδο της "εις άτοπον απαγωγής". Δηλαδή αντί να δηλώνει ότι αναγνώριζε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης έλεγε ότι "δεν είναι θέση της βρετανικής Κυβέρνησης ότι η αρχή της αυτοδιάθεσης ουδέποτε μπορεί να εφμορσθεί στην Κύπρο".

Όμως δεν προχωρούσε πέραν αυτού για να δώσει περισσότερες λεπτομέρειες ή να καθορίσει τις σκέψεις της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Ακόμα ο Μακάριος είχε δεχθεί όπως "τα υπουργεία" των Εξωτερικών και της Άμυνας ελέγχονται από τον Κυβερνήτη ο οποίος δεν ξεκαθάριζε ακόμα τι εννοούσε με τον όρο δημόσια ασφάλεια, δηλαδή άφηνε να εννοηθεί ότι θα ήλεγχε την αστυνομία και άλλα θέματα που σχετίζονταν με την εσωτερική ή δημόσια ασφάλεια και μάλιστα για ακαθόριστο χρονικό διάστημα και όταν ο ίδιος θα έκρινε τότε θα ήταν ορθό για να δοθεί στους Κυπρίους ο έλεγχος της.

Ένα άλλο θέμα ήταν εκείνο της αμνηστίας. Ο Κυβερνήτης ήθελε να παραχωρηθεί αμνηστία σε πολύ ελαφρά παραπτώματα και όχι σε εκείνος που είχαν αναμιχθεί ενεργά στον αγώνα της ΕΟΚΑ και βρίσκονταν ήδη στη φυλακή.

Ακόμα ο Κυβερνήτης άφηνε ανοικτά τα άλλα θέματα για να τα συζητήσουν οι δυο κοινότητες και γενικά ο κυπριακός λαός, πράγμα που ίσως να έπαιρνε χρόνο ενώ στο μεταξύ η ΕΟΚΑ θα τερμάτιζε τη δράση της μια και απαιτείτο από το Μακάριο να δώσει οδηγίες για τερματισμό της δράσης της.

Όμως ο Μακάριος ήξερε ότι με τη δράση της ΕΟΚΑ κρατούσε ένα πολύ πειστικό χαρτί που ίσως να οδηγούσε τα πράγματα στο σημείο που ο ίδιος ήθελε,

αλλά δεν ήθελαν με κανένα τρόπο οι βρεττανοί.

Έτσι τα πράγματα οδηγούνταν σε αδιέξοδο.

Το αδιέξοδο επισημοποιήθηκε στις 29 Φεβρουαρίου σε μια συνάντηση Μακαρίου- Χάρτιγκ στο σπίτι του Αγγλου ιεροδιακόνου στην παρουσία και του υπουργού Αποικιών Λένοξ Μπόϊντ που ήρθε ειδικά στην Κύπρο ρίχνοντας το βάρος του στην επίτευξη συμφωνίας.

Ο Μπόϊντ έκαμε μια σύντομη εισαγωγή, αλλά επανέλαβε κι αυτός τις θέσεις που είχε καθορίσει ο Χάρτιγκ στις προτάσεις του, τόσο για το καθεστώς που θα δημιουργείτο όσο και στα άλλα θέματα.

Ο Μπόϊντ που είχε έρθει προετοιμασμένος διάβασε την πιο κάτω δήλωση του του πριν αρχίσει η συζήτηση:

1. Χαίρομαι πολύ διότι μου παρέχεται η ευκαιρία αυτή να προβώ σε δήλωση προς την Μακαριότητά σας από μέρους της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας. Οι εγγυήσεις, τις οποίες είμαι διατεθειμένος να παράσχω είναι υπό την προϋπόθεση ότι κι εσείς θα με διαβεβαιώσετε από μέρους σας ότι θα συνεργασθείτε στην κατάρτιση συντάγματος, ότι θα ενθαρρύνετε τους συμπατριώτες σας να πράξουν το ίδιο, ότι θα απευθύνετε έκκληση για την κατάπαυση της βίας και ότι ακολούθως θα ασκήσετε όλη την επιρροή σας για την αποκατάσταση της ειρήνης και της τάξης.

2. Τώρα, ως προς τις εγγυήσεις, τις οποίες είμαι διατεθειμένος να παράσχω σε σας.

ΠΡΩΤΟ: Μπορώ να σας πω ότι όταν ο νόμος και η τάξη θα έχουν αποκατασταθεί, θα δοθεί αμνηστία για όλους όσοι έχουν καταδικασθεί για αδικήματα με βάση τους Κανονισμούς εκτάκτου ανάγκης (ή για παρόμοια αδικήματα που διαπράχθηκαν πριν από την προκήρυξη των Κανονισμών αυτών) τα οποία διαπράχθηκαν προ της (τάδε) ημερομηνίας, (η ημερομηνία θα ορισθεί) εξαιρουμένων των αδικημάτων που συνεπάγονται βία κατά του ατόμου ή παράνομη κατοχή όπλων, πυρομαχικών ή εκρηκτικών υλών, τα οποία θα

παρουσιάζονταν προς αναθεώρηση σύμφωνα με τους συνήθεις κανονισμούς. Η απόλυση κρατουμένων θα άρχιζε ταυτόχρονα. Ως ο Κυβερνήτης σας έχει ήδη πληροφορήσει, είναι διατεθειμένος να άρει όλους τους Κανονισμούς Εκτακτης Ανάγκης, με ρυθμό αντίστοιχο προς το ρυθμό της αποκατάστασης του νόμου και της τάξης.

3. ΔΕΥΤΕΡΟ: Εχετε εγείρει ορισμένα ζητήματα στην επιστολή σας από **25** Φεβρουαρίου αναφορικά προς τις προθέσεις μας στο συνταγματικό πεδίο. Φρονώ ότι ο καλύτερος τρόπος απάντησης είναι να επαναδηλώσουμε προσωπικά προς σας τη θέση μας στα σημεία αυτά. Οι αντικειμενικοί σκοποί της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητας έχουν εκτεθεί στην παράγραφο **2** της από **14** Φεβρουαρίου επιστολής του Κυβερνήτη. Η Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας προτίθεται να αποστείλει στην Κύπρο Συνταγματικό Επίτροπο, ο οποίος θα κατάρτιζε φιλελεύθερο και δημοκρατικό σύνταγμα σε σύσκεψη με εκπροσώπους όλων των αποχρώσεων της κοινής γνώμης στη νήσο. Θα επιψύλαττε στον Κυβερνήτη όλες τις εξουσίες στα πεδία των Εξωτερικών Υποθέσεων και της Αμυνας. Η δημόσια Ασφάλεια θα επιφυλασσόταν επίσης στον Κυβερνήτη εφ' όσον αυτός θεωρεί τούτο αναγκαίο. Ο έλεγχος όλων των άλλων τμημάτων θα μεταβιβαζόταν σε Κυπρίους υπουργούς, υπεύθυνους προς Νομοθετική Συνέλευση, που θα αντιπροσωπεύει τον Κυπριακό λαό, τόσο γρήγορα όσο αυτό είναι σύμφωνο προς κανονική μεταβίβαση εξουσιών. Το σύνταγμα θα προνοούσε για αιρετή πλειοψηφία στη Νομοθετική Συνέλευση και θα διασφάλιζε τα συμφέροντα όλων των τμημάτων της κοινότητας. Θα απόκειται στον Συνταγματικό Επίτροπο να συστήσει τις διευθετήσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν προς τον σκοπό τούτο, συμπεριλαμβανομένης της ακριβούς σύνθεσης της αιρετής πλειοψηφίας την οποία θα καθόριζε σύμφωνα με το σύνηθες φιλελεύθερο συνταγματικό δόγμα".

Η συνάντηση Μακαρίου-Λένοξ Μπόϊντ έγινε υπό τους ήχους μιας σειράς από εκρήξεις στη Λευκωσία

που ήταν έργο Ελλήνων Κυπρίων.

Για την τοποθέτηση των βομβών υπάρχουν διϊστοάμενες απόψεις. Μερικοί, ανάμεσα στους οποίους και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ανέφεραν ότι τις βόμβες έβαλε ο Διγενής.

Συνεργάτες του Διγενή όμως ανέφεραν ότι ο ίδιος δεν είχε ιδέα γι' αυτές και ότι μάλλον ανέμενε ότι οι συνομιλίες Μακαρίου- Χάρτιγκ θα κατέληγαν σε καλό αποτέλεσμα, γι' αυτό είχε επιτρέψει στους συνεργάτες του, που βρίσκονταν στο αντάρτικο να βγάλουν και μερικές φωτογραφίες "μια και τέλειωνε η δράση της ΕΟΚΑ".

Άλλοι ανέφεραν ότι η τοποθέτηση των βομβών ήταν πρωτοβουλία τοπικών παραγόντων ή ανθρώπων που νόμιζαν ότι έκαναν καλό στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο κατά τις διαπραγματεύσεις με το Χάρτιγκ και τον Λένοξη Μπόιντ.

Οποιοσ κι αν τοποθέτησε τις βόμβες είχε ως στόχο την άσκηση πίεσης στους βρετανούς ή για να δώσει το μήνυμα ότι οι Κύπριοι βρίσκονταν εκεί και δρούσαν.

Όμως η συνάντηση κατάρρευση και μαζί μ' αυτήν και ο διάλογος μεταξύ Μακαρίου- Χάρτιγκ που αποτελούσε σοβαρή προσπάθεια για πρώτη ίσως φορά, ακόμα και από τη Διασκεπτική πριν από οκτώ χρόνια.

Τόσο ο Μακάριος όσο και ο Χάρτιγκ απέρριψαν ο ένας τις θέσεις του άλλου και επέρριψαν την ευθύνη ο ένας στον άλλο για την κατάρρευση των συνομιλιών τους.

Παράλληλα έκαμε δηλώσεις και ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας Λέννοξ Μπόιντ στην αγγλική Βουλή αργότερα.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος δικαιολόγησε ως εξής την κατάρρευση των συνομιλιών με δηλώσεις στον τύπο:

"Επέστη η στιγμή διά να πληροφορηθή ο Κυπριακός λαός, αλλά και η παγκόσμιος κοινή γνώμη, περί της προσπάθειας την οποίαν κατεβάλομεν διά τον τερματισμόν της ανωμάλου καταστάσεως εν Κύπρω και την δημιουργίαν συνθηκών, αίτινες θα επέτρεπον την

εντός ελευθέρων, ειρηνικών και δημοκρατικών πλαισίων επίλυσιν του κυπριακού ζητήματος, διά της εφαρμογής της αρχής της αυτοδιαθέσεως, προς όφελος τόσον του Κυπριακού λαού, όσον και των λοιπών ενδιαφερομένων.

Ποία υπήρξεν η πορεία των διαπραγματεύσεων, τας οποίας εν τω ανωτέρω πνεύματι αποδέχθημεν και διά την επιτυχίαν των οποίων προέβημεν εις τόσας παραχωρήσεις, γνωρίζετε ήδη πάντες εκ των ανταλλαγέντων εγγράφων. Εξ αυτών, ωσαύτως καταφαίνεται ότι ατυχώς εκ Βρετανικής πλευράς ουδόλως επεδείχθη καλή θέλησις διά την εξεύρεσιν βάσεως διά μίαν λογικήν συμφωνίαν. Δεν εζητήσαμεν ειμή αφ' ενός μεν την λήψιν των μέτρων εκείνων, άτινα θα ήσαν απαραίτητα εκ Βρετανικής πλευράς διά τον τερματισμόν της ανωμάλου καταστάσεως, διά τον οποίον είμεθα διατεθειμένοι να καταβάλωμεν και ημείς πάσαν προσπάθειαν, αφ' ετέρου δε στοιχειώδεις διαβεβαιώσεις, όσον αφορά τον δημοκρατικόν χαρακτήρα του προτεινομένου υπό των βρετανών διά την μεταβατικήν περίοδον, συντάγματος αυτοκυβερνήσεως.

Όσον αφορά το πρώτον σημείον, πιστεύομεν ότι δεν δύναται να επιτευχθή αληθής ειρήνευσις εάν δεν παρασχεθή η δυνατότης επιστροφής πάντων εις τον ομαλόν βίον διά μιάς αμνηστίας συνδεδυασμένης με την ταχείαν άρσιν των ισχυόντων δικτατορικών νόμων και μέτρων.

Εις το σημείον της αμνηστίας λαμβάνοντες υπ' όψιν την ευθιξίαν της ετέρας πλευράς, εδηλώσαμεν ότι εν ανάγκη θα εδεχόμεθα όπως η αμνήστευσις των σοβαρωτέρων περιπτώσεων μη είναι άμεσος- ως η των υπολοίπων κατηγοριών- αλλ' αντιμετωπισθή εν καιρώ από μέλλουσαν Κυβέρνησιν, ήτις θα ήντιλει την εξουσίαν της εκ του Κυπριακού λαού, τον οποίον θα εξεπροσώπει.

Επί του ζωτικού θέματος της αμνηστίας η Βρετανική Κυβέρνησις επέδειξεν απαράδεκτον αδιαλλαξίαν, θέλουσα να περιορίση την παροχήν

ταύτης εις ελαχίστας κατηγορίας προσώπων, ήτοι ουσιαστικώς μόνον εις τους καταδικασθέντας επι συμμοτοχή εις παρελάσεις και συγκεντρώσεις, επί αναγραφή συνθημάτων και επί κατοχή ή διανομή προκηρύξεων.

Αλλά και την παροχήν της τοιαύτης λίαν περιωρισμένης αμνηστίας εξήρτα από την προηγουμένην αποκατάστασιν της τάξεως, έως εάν η αμνηστία απετέλει επιβράβευσιν της αποκαταστάσεως της τάξεως και ουχί αναγκαίον μέσον προς επίτευξιν ταύτης.

Όσον αφορά την ουσίαν της προτεινομένης "αυτοκυβερνήσεως" ο αληθής χαρακτήρ ταύτης καταδεικνύεται επαρκώς εκ του γεγονότος ότι ου μόνον οι Βρετανοί ηρνήθησαν να παράσχουν την διαβεβαίωσιν ότι οι αιρετοί αντιπρόσωποι της πλειοψηφίας του λαού θα αποτελούν πλειοψηφίαν εν τη Βουλή, αλλά και επέμειναν επί της διατηρήσεως υπό τον έλεγχον του Κυβερνήτου- εφόσον χρόνον θα το έκρινεν ο ίδιος σκόπιμον-πασών των εξουσιών εις τον τομέα της δημοσίας ασφαλείας.

Εν τη προσπαθεία μας να διευκολύνωμεν την επίτευξιν λύσεως προέβημεν εις την παραχώρησιν όπως διατηρήσουν τας εκτελεστικας εξουσίας της δημοσίας ασφαλείας επί ωρισμένον χρονικόν διάστημα εφ' όσον εν τω μεταξύ έχει αποκατασταθή η ειρήνη και η τάξις. Οι βρετανοί όμως δι' ασαφών εκφράσεων επέμεινον όπως ουσιαστικώς διατηρήσουν τον τομέα τούτον επ' άπειρον. Κατά την συζήτησιν επί του θέματος τούτου αντελήφθημεν σαφώς ότι κατά την Βρετανικήν αντίληψιν, η έννοια της δημοσίας ασφαλείας περιλαμβάνει ου μόνον την διοίκησιν της αστυνομίας αλλ' επί πλέον και πάσαν αρμοδιότητα νομοθετικήν ή εκτελεστικήν εις τον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης εις ην περίπτωσιν ο τομεύς ούτος σχετίζεται με την δημόσιαν ασφάλειαν.

Εν ολίγοις ο κυπριακός λαός εκαλείτο να αποδεχθή καθεστώς υπό το οποίον θα ήτο αμφίβολον εάν θα ήλεγχε την ιδίαν του Βουλήν και βάσει του οποίου ήτο βέβαιον ότι η αποικιακή κυρίαρχος

δύναμις θα ηδύνατο επ' αόριστον να επεμβαίνει εις τα πάντα υπό το πρόσχημα της προστασίας της "δημοσίας ασφαλείας". Αλλά τοιοῦτο καθεστῶς θα ἦτο απαράδεκτον ἀκόμη και διὰ λαούς μόλις ἐξεληθόντας της βαρβαρότητας, θα ἀπετέλει δε εμπαιγμόν η πρότασις αὐτοῦ, ἔστω και ὡς μεταβατικῶς σταδίου, εις ἡμᾶς, οἵτινες ἀπέδειξαν τας υψηλάς φιλελευθέρων ἀρχάς εις τας ὁποίας πιστεύομεν διὰ τὴν τουρκικὴ μειονότητα μετὰ της ὁποίας ἐπιθυμοῦμεν πάντοτε να συζῶμεν εἰρηνικῶς.

Τὴν τοιαύτην ἐπιμονὴν και ἰσχυρογνώμοσύνην των, οἱ Βρεττανοὶ κατωχύρωναν ὀπισθεν ἀορίστων, ἐν πολλοῖς, φραστικῶν σχημάτων και του προσχήματος ὅτι δεν ηδύνατο ἐκ των προτέρων να δέσουν τας χεῖρας του Συντακτικῶς Νομοθέτου, ὅστις θα ἀπεστέλλετο ἐνταῦθα και ὅστις θα ἔπρεπε κατ' αὐτοῦς να ἔχη ἀπόλυτον ἐλευθερίαν εις τὴν σύνταξιν του συντάγματος της Νήσου, περιοριζομένης της εις τοῦτο συμβολῆς των κατοίκων εις το καθαρῶς συμβουλευτικόν πεδίου. Ἀλλ' οὐδενός διαφεύγει τὴν προσοχήν, ὅτι και ὁ συντακτικῶς Νομοθέτης θα εἶναι Βρεττανός και ἐπομένως ὄργανον της Βρεττανικῆς πολιτείας.

Προ της τοιαύτης Βρεττανικῆς ἀδιαλλαξίας ἠναγκάσθημεν να καταστήσωμεν σαφές ὅτι ἡ διάθεσις μας προς εἰρήνευσιν της χώρας, ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει θα παρέσυρεν ἡμᾶς εις τὴν καταπρόδοσιν των στοιχειωδῶν δικαιωμάτων του Κυπριακοῦ λαοῦ και τὴν ἐγκατάλειψιν των ἐπάλλξεων ἐκεῖνων, αἵτινες θα διησφάλιζον τὴν δυνατότητα μιᾶς δημοκρατικῆς διακυβερνήσεως της Νήσου κατὰ τὴν περίοδον μέχρι της ἐφαρμογῆς της ἀρχῆς της αυτοδιαθέσεως, ἣτις δεν ἔπαυσεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν να ἀποτελή τον μοναδικόν και τελικόν ἡμῶν σκοπόν.

Εἰλικρινῶς λυπούμεθα διότι κατὰ τας συνομιλίᾶς μας μετὰ της ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, οὐδεμίαν εὐρομεν κατανόησιν. Ἡ ἀγαθὴ μας πρόθεσις και ἡ καλὴ μας θέλησις προσέκρουσεν ἐπὶ ἀδιαλλαξίας. Ἐπὶ πεντάμηνον διήρκεσε το στάδιον των

συνομιλιών. Κατά το διάστημα τούτο η αγγλική Κυβέρνησις διειτήρησεν ως προς την ουσίαν του ζητήματος την ιδίαν πάντοτε θέσιν, υπό διαφορετικήν εκάστοτε φραστικήν εμφάνισιν.

Εν όψει των ανωτέρω και μέχρις ότου η Βρετανική Κυβέρνησις αναθεωρήση την στάσιν της και επιδείξη σεβασμόν και κατανόησιν τόσον διά τας εθνικάς ημών επιδιώξεις, όσον και διά το πνευματικόν ημών επίπεδον, καλούμεν τον Κυπριακόν ελληνικόν λαόν, όπως διατηρών την ψυχραιμίαν του, οπλισθή με επιμονήν και υπομονήν διά την συνέχισιν του ειρηνικού αγώνος υπέρ της αυτοδιαθέσεως, αγώνος όστις χαίρει της πλήρους συμπαραστάσεως των ελευθέρων αδελφών, αλλά και της αυξούσης συμπαθείας και αλληλεγγύης όλων των ελευθέρων ανθρώπων.

Εν ουδεμιιά περιπτώσει θα υποστείλωμεν την σημαίαν της αυτοδιαθέσεως. Θα αγωνισθώμεν μέχρις εσχάτων, ανθιστάμενοι παθητικώς εις την παράνομον κυριαρχίαν των Βρετανών εν τη Νήσω, διεκδικούντες διεθνώς το δίκαιον μας από της επάλξεως των Ηνωμένων Εθνών, όπου η Ελληνική Κυβέρνησις θα εγγράψη προσεχώς το θέμα, και εν γένει ουδέν παραλείποντες προς ικανοποίησιν του ιερού εθνικού ημών αιτήματος".

(Μεταγλώττιση)

"Εφθασε η στιγμή για να πληροφορηθεί ο Κυπριακός λαός, αλλά και η παγκόσμια κοινή γνώμη, για την προσπάθεια την οποία κατεβάλαμε για τον τερματισμό της ανώμαλης κατάστασης στην Κύπρο και τη δημιουργία συνθηκών, οι οποίες θα επέτρεπαν την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος μέσα σε ελεύθερα, ειρηνικά και δημοκρατικά πλαίσια με την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης, προς όφελος τόσο του Κυπριακού λαού, όσο και των λοιπών ενδιαφερομένων.

Ποία υπήρξε η πορεία των διαπραγματεύσεων, τις οποίες στο πιο πάνω πνεύμα αποδεχθήκαμε και για την επιτυχία των οποίων προβήκαμε σε τόσες

παραχωρήσεις, γνωρίζετε ήδη όλοι από τα έγγραφα που ανταλλάγηκαν. Από αυτά, επίσης καταφαίνεται ότι ατυχώς από Βρετανικής πλευράς καθόλου δεν έχει επιδειχθεί καλή θέληση για την εξεύρεση βάσης για μια λογική συμφωνία. Δεν ζητήσαμε παρά αφενός μεν την λήψη των μέτρων εκείνων, τα οποία θα ήσαν απαραίτητα από Βρετανικής πλευράς για τον τερματισμό της ανώμαλης κατάστασης, για τον οποίο είμαστε διατεθειμένοι να καταβάλουμε και εμείς κάθε προσπάθεια, αφ' ετέρου δε στοιχειώδεις διαβεβαιώσεις, όσον αφορά το δημοκρατικό χαρακτήρα του συντάγματος αυτοκυβέρνησης που προτείνεται από τους βρετανούς για τη μεταβατική περίοδο.

Όσον αφορά το πρώτο σημείο, πιστεύουμε ότι δεν μπορεί να επιτευχθεί αληθινή ειρήνευση εάν δεν παρασχεθεί η δυνατότητα επιστροφής όλων στον ομαλό βίο με μια αμνηστία συνδυασμένη με την ταχεία άρση των ισχυόντων δικτατορικών νόμων και μέτρων.

Στο σημείο της αμνηστίας λαμβάνοντας υπόψη την ευθιξία της άλλης πλευράς, δηλώσαμε ότι στην ανάγκη θα δεχόμαστε όπως η αμνήστευση των σοβαρότερων περιπτώσεων μη είναι άμεση- όπως η των υπόλοιπων κατηγοριών- αλλά να αντιμετωπισθεί εν καιρώ από μέλλοντική Κυβέρνηση, η οποία θα αντλούσε την εξουσία της από τον Κυπριακό λαό, τον οποίο θα εκπροσωπούσε.

Στο ζωτικό θέμα της αμνηστίας η Βρετανική Κυβέρνηση επέδειξε απαράδεκτη αδιαλλαξία, θέλοντας να περιορίσει την παροχήν της σε ελάχιστες κατηγορίες προσώπων, δηλαδή ουσιαστικά μόνο στους καταδικασθέντες για συμμετοχή σε παρελάσεις και συγκεντρώσεις, για αναγραφή συνθημάτων και για κατοχή ή διανομή προκηρύξεων.

Αλλά και την παροχήν της τέτοιας πολύ περιωρισμένης αμνηστίας εξαρτούσε από την προηγούμενη αποκατάσταση της τάξης, έως εάν η αμνηστία απετελούσε επιβράβευση της αποκατάστασης της τάξης και όχι αναγκαίο μέσο προς επίτευξη της.

Όσον αφορά την ουσία της προτεινόμενης

"αυτοκυβέρνησης" ο αληθινός χαρακτήρας της καταδεικνύεται επαρκώς από το γεγονός ότι όχι μόνο οι Βρετανοί αρνήθηκαν να παράσχουν τη διαβεβαίωση ότι οι αιρετοί αντιπρόσωποι της πλειοψηφίας του λαού θα αποτελούν πλειοψηφία στη Βουλή, αλλά και επέμειναν στη διατήρηση υπό τον έλεγχο του Κυβερνήτη- εφόσον χρόνο θα το έκρινεν ο ίδιος σκόπιμο-όλων των εξουσιών στον τομέα της δημόσια ασφάλειας.

Στην προσπάθεια μας να διευκολύνουμε την επίτευξη λύσης προβήκαμε στην παραχώρηση όπως διατηρήσουν τις εκτελεστικές εξουσίες της δημόσιας ασφάλειας σε ορισμένο χρονικό διάστημα εφ' όσον στο μεταξύ έχει αποκατασταθεί η ειρήνη και η τάξη. Οι βρετανοί όμως με ασαφείς εκφράσεις επέμειναν όπως ουσιαστικά διατηρήσουν τον τομέα τούτο επάπειρον. Κατά τη συζήτηση στο θέμα τούτο αντιληφθήκαμε σαφώς ότι κατά τη Βρετανική αντίληψη, η έννοια της δημόσιας ασφάλειας περιλαμβάνει όχι μόνο τη διοίκηση της αστυνομίας αλλά επί πλέον και κάθε αρμοδιότητα νομοθετική ή εκτελεστική στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης στην περίπτωση που ο τομέας αυτός σχετίζεται με τη δημόσια ασφάλεια.

Με λίγα λόγια ο κυπριακός λαός καλείτο να αποδεχθεί καθεστώς υπό το οποίο θα ήτο αμφίβολο εάν θα ήλεγχε την ιδία του Βουλή και βάσει του οποίου ήτο βέβαιο ότι η αποικιακή κυρίαρχη δύναμη θα μπορούσε επ' άοριστο να επεμβαίνει στα πάντα υπό το πρόσχημα της προστασίας της "δημόσιας ασφάλειας". Αλλά τέτοιο καθεστώς θα ήταν απαράδεκτο ακόμη και για λαούς που μόλις βγήκαν από τη βαρβαρότητα, θα απετέλούσε δε εμπαιγμό η πρόταση του, έστω και ως μεταβατικού σταδίου, σε μας, οι οποίοι απέδειξαν τις υψηλές φιλελεύθερες αρχές στις οποίες πιστεύουμε για την τουρκική μειονότητα με την οποία επιθυμούμε πάντοτε να συζούμε ειρηνικά.

Την τέτοια επιμονή και ισχυρογνωμοσύνη τους, οι Βρετανοί κατωχύρωναν πίσω από άοριστα, εν πολλοίς, φραστικά σχήματα και το πρόσχημα ότι δεν μπορούσαν εκ των προτέρων να δέσουν τα χέρια του

Συντακτικού Νομοθέτη, ο οποίος θα απεστελλόταν εδώ και ο οποίος θα έπρεπε κατ' αυτούς να έχει απόλυτη ελευθερία στη σύνταξη του συντάγματος της Νήσου, ενώ θα περιοριζόταν η συμβολή των κατοίκων στο καθαρώς συμβουλευτικό πεδίο. Αλλά κανενός δεν διαφεύγει την προσοχή, ότι και ο συντακτικός Νομοθέτης θα είναι Βρετανός και επομένως όργανο της Βρετανικής πολιτείας.

Ενώπιον της Βρετανικής αδιαλλαξίας αναγκασθήκαμε να καταστήσουμε σαφές ότι η διάθεση μας προς ειρήνευση της χώρας, σε καμιά περίπτωση δεν θα μας παρέσυρε στην καταπόδοση των στοιχειωδών δικαιωμάτων του Κυπριακού λαού και την εγκατάλειψη των επάλξεων εκείνων, οι οποίες θα διησφάλιζαν τη δυνατότητα μιας δημοκρατικής διακυβέρνησης της Νήσου κατά την περίοδο μέχρι της εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης, η οποία δεν έπαυσε ούτε για μια στιγμή να αποτελεί το μοναδικό και τελικό μας σκοπό.

Ειλικρινά λυπούμαστε διότι κατά τις συνομιλίες μας με την αγγλική Κυβέρνηση, δεν βρήκαμε καμιά κατανόηση. Η αγαθή μας πρόθεση και η καλή μας θέληση προσέκρουσε στην αδιαλλαξία. Για πεντάμηνο διήρκεσε το στάδιο των συνομιλιών. Κατά το διάστημα αυτό η αγγλική Κυβέρνηση διετήρησε ως προς την ουσία του ζητήματος την ίδια πάντοτε θέση, υπό διαφορετικὴν ἐκάστοτε φραστικὴ ἐμφάνιση.

Εν ὄψει των πιο πάνω και μέχρις ὅτου η Βρετανική Κυβέρνηση αναθεωρήσει τη στάση της και επιδείξει σεβασμό και κατανόηση τόσο για τις εθνικές μας επιδιώξεις, όσο και διὰ το πνευματικὸ μας ἐπίπεδο, καλοῦμε τον Κυπριακὸ ἑλληνικὸ λαό, ὡπως διατηρώντας την ψυχραιμία του, οπλισθεί με επιμονή και υπομονή γιὰ τη συνέχιση του ειρηνικοῦ ἀγώνα υπέρ της αυτοδιάθεσης, ἀγώνα ο οποίος χαίρει της πλήρους συμπαράστασης των ἐλεύθερων ἀδελφών, ἀλλὰ και της αυξανόμενης συμπάθειας και ἀλληλεγγύης ὅλων των ἐλεύθερων ἀνθρώπων.

Σε καμιά περίπτωση θα υποστείλουμε τη σημαία

της αυτοδιάθεσης. Θα αγωνισθούμε μέχρις εσχάτων, ανθιστάμενοι παθητικά στην παράνομη κυριαρχία των Βρετανών στη Νήσο, διεκδικώντας διεθνώς το δικαίωμα από την έπαλξη των Ηνωμένων Εθνών, όπου η Ελληνική Κυβέρνηση θα εγγράψει προσεχώς το θέμα, και γενικά τίποτε να μη παραλείψουμε προς ικανοποίηση του ιερού εθνικού μας αιτήματος".